

GLEDALIŠČE - Začetek sezone SNG s Čričkom in temačnim občutkom

Spektakularna uprizoritev z večpomensko vsebino

NOVA GORICA – Priznam, da dela nizozemskega pisatelja Toona Tellegena nisem poznal. Osemdesetletni zdravnik, ki je služboval tudi v Keniji, je eden največjih mladinskih oziroma pisateljev za otroke na svetu in ko sem prebral nekaj njegovih odstavkov, sem takoj spoznal, zakaj. Njegova pisava je neposredna in duhovita, avtor slovi po poetičnih in razmišljujočih zgodbicah o malih živalih, ki iščejo svoje mesto v gozdu, a primerneje bi bilo reči – v svetu.

Kajti živalski junaki se po svojih najboljših močeh spopadajo z nekaterimi zapletenimi človeškimi psihičnimi stanji in problemi. Živalski svet je pravzaprav naš svet. In ko nas Tellegen pelje po stezicah, dviga poglede v drevesne krošnje ali nas usmerja v poslušanje brbotajoče potočne reke, to ni nič drugega kot človekovo iskanje. Iskanje sebe in rešilne bilke za izhod iz depresivnih stanj, v katera nas sili sedanje vzdušje na planetu, čeprav pisatelj v svojih delih kronološko ne definira časa. Čas je pač čas, nekdanji, sedanjí in prihodnji in se je v času do danes zelo malo spremenil.

Nadalje: Tellegen nas razorožuje s čisto naivnimi ali povsem logičnimi ugotovitvami. A preden se dokopljemo do odgovorov, je pot dolga in strma. V njegovih pravljicah, zgodbah in pripovedih (med drugim je tudi prefinjen pesnik na vrhu nizozemskega Parnasa) se iskrijo navidezno naivne kraljice, ki pa skrivajo interpretativno večpomenskost, celo filozofsko dilemo, da sploh ne omenjam psihološke pronicljivosti. Tellegen se velikokrat poslužuje pisemske komunikacije, kjer živali izražajo svoja hotenja, bojazni in pričakovanja, ki so na meji med izzivalnostjo in absurdom. Na pri-

mer (v mojem branju): slon piše veverici, ker ne ve, kje se je izgubil. Veverica mu takoj odpiše in ga vpraša, naj ji pove, kje se je izgubil ... Ali pa: krt piše samemu sebi, ker mu nihče ne piše.

In sedaj je najbrž marsikaj bolj jasno, kaj se je dogajalo na in v prvi uprizoritvi nove sezone **SNG Nova Gorica**. Gledali smo dramatisacijo (prevajalci Staša Pavlovič, Mateja Seliškar Kenda, **Marko Bratuš**) romana Toona Tellegena *Čriček in temačni občutek*, ki sta jo po živalskih zgodbah in poeziji priredila režiserka Ivana Djilas in dramaturg **Marko Bratuš**. Takoj je treba povedati, da gre za sugestivno predstavo, polno poezije, a tudi žalosti in tesnobe, ki kontrapunktno delujeta v povezavi z grenkim humorjem. Scenografinja Sara Slivnik si je dogajalni prostor zamislila kot nekakšen prerez zemeljske plasti ali gozdno vertikalno ali vpogled v stanovanjsko hišo s pritličjem, prvim in drugim nadstropjem, kjer prebivajo živali, v resnici ljudje – Slon (Ana Facchini), Kresnička (Patrizia Jurinčič Finžgar), Čriček (Matija Rupel), Jež (Žiga Saksida), Veverica (Urška Taufer) in Mravljinca (Andrej Zalesjak). Živo glasbo (avtor Boštjan Gombač) sta oblikovala Joži Šalej (tudi Krt) in Murat (Deževnik).

Uprizoritev je v zamisli Ivane Djilas pronicljivo povedna. Pravzaprav gre za odslikavo našega časa, ki je na ti z vsakršnimi kriznimi pojavnostmi. Kot ljudje se tudi živali soočajo s serijo temnih občutij, za katera se ne ve, od kod in zakaj se naseljujejo med nas in v nas, a povzročajo stisko in z njo ogroženost, kot da nas tlači nevarnost, da bomo izgubili svobodo, da se ne znamo odločiti, kot se ne zna Kresnička. Radi bi zaplesali, se piruetno lahko zavrteli, Slon na primer hrepeni, da

bi se mu uresničile sanje zaplesati na vrhu hrasta, a vsakič, ko spleza nanj, pade in se udari. Veverička in Mravljinca pa preverjata svoja čustva, nista gotova, da je to ljubezen, kot da bi ljubezenska spontanost spuhetela, kot da mora ljubezen prestatiti izpit, namesto da bi se ljubezen prepustila ljubezni. In tako dalje: Jež bi rad povabil živali k sebi na obisk, piše jim vabilo, ki ga nikoli ne pošlje, ker je negotov in dvomi, da bi do obiska sploh prišlo. Naslovni Čriček pa je izjemen prototip sodobnega posameznika, še več, sodobne družbe, ki sluti, da nekaj ni v redu, a ne ve, od kod prihaja to občutje. Sam si ne zna pomagati, da bi temačni občutek odgnal in tudi ostali mu ne morejo pomagati.

Skratka. Uprizoritev ne zateži, saj se režiserkina večera roka poslužuje preštevanih elementov, ki jih ponujata klasično gledališče in sodobna tehnika. V predstavi gre za harmonični spoj obojega, za povezanost s sijajnimi interpreti, grafično in zvočno podobo. Zaradi estetske dovršenosti smo še usodnejše prisiljeni v samo spraševanje in ugotavljanje, razpeti med binomom zakaj–zato. Najbrž smo kot Čriček, da odgovora, zakaj depresija, od-tujenost, pomanjkanje bližine, samota, negotovost, strah pred zavrnitvijo, neresničene sanje, težko občutje – nimamo. A že to, da nas umetnost sooča z naštetimi dilemami, je mogoče prvi korak k temu, da na koncu predora ugledamo luč. Vendar pa bomo morali vsaj katero od omenjenih vprašanj razrešiti in se ne uspravati v ravnodušno pasivnem sprejemanju vsega, kar nam krizni čas ponuja.

Marij Čuk

Prizor iz predstave Čriček in temačni občutek

SNG NG/PETER UHAN